

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/93/2022
Identifikačné číslo spisu:	1116219364
Dátum vydania rozhodnutia:	28.06.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Martina Valentová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:1116219364.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu Mgr. Ing. U. X., bývajúceho v D., D. XXX/X, proti žalovanej Slovenskej republike, v mene ktorej koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Račianska 71, o náhradu škody, vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 14C/101/2016, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 26. januára 2022 sp. zn. 15Co/9/2021, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 26. januára 2022 sp. zn. 15Co/9/2021 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 29. septembra 2020 č. k. 14C/101/2016-190 zamietol žalobu žalobcu, ktorou sa domáhal od žalovaného zaplattenia sumy 5 525 423,44 eura s príslušenstvom titulom náhrady škody, ktorá mu mala byť spôsobená nezákonnými rozhodnutiami Okresného súdu Bratislava I. vo veci vedenej pod sp. zn. 10C/167/2010 a Krajského súdu v Bratislave vedenej pod sp. zn. 8Co/23/2014, v spojení s nesprávnym úradným postupom Okresného súdu Bratislava I. v uvedenej veci. Počas konania žalobca rozšíril žalobu o zaplattenie sumy 6 000,- eur titulom náhrady nemajetkovej ujmy. Žalovanej nárok na náhradu trov konania nepriznal.

1.1. Po právnej stránke súd prvej inštancie vec posúdil podľa § 3 ods. 1, 2, § 5 ods. 1, § 6 ods. 1, 2, § 9 ods. 1, 2, § 15 ods. 1, § 16 ods. 1, § 17 ods. 1, 2 zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci dôvodiac, že zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci vzniká len z rozhodnutí, ktoré je nezákonné. V rámci konania o náhrade škody podľa zákona č. 514/2003 Z. z. nie je možné riešiť otázku nezákonnosti ako otázku predbežnú, keďže tú musí vyriešiť orgán určený platnými právnymi predpismi, ktorého autoritu musí rešpektovať nielen súd, ktorému bola vec vrátená na ďalšie konanie, ale i súd rozhodujúci v konaní o náhradu škody. Tým je zabezpečené, že otázku, či bolo v preskúmvanej veci právoplatné rozhodnutie nezákonné, zodpovedne zvážil kvalifikovaný orgán už pred začatím konania o náhradu škody. Pre súd, ktorý rozhoduje o náhrade škody je potom takéto rozhodnutie záväzné a musí vychádzať zo zistenia nezákonnosti príslušným orgánom vyjadrenej tým, že právoplatné a/alebo vykonateľné rozhodnutie zruší alebo zmení,

napr. z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci.

1.2. Prvoinštančný súd považoval za preukázané a medzi stranami nebolo sporné, že v konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava I. pod sp. zn. 10C/167/2010, došlo k nesprávne úradnému postupu - prietahom v konaní, ktoré konštatoval Ústavný súd Slovenskej republiky v náleze sp. zn. II. ÚS 622/2013, čím bol naplnený postup podľa ustanovenia § 9 zákona č. 514/2003 Z. z. Vzhľadom na to, že mal za preukázané splnenie prvej podmienky potrebnej pre vznik zodpovednosti štátu za škodu, a to existenciu nezákonného rozhodnutia a nesprávneho úradného postupu, skúmal ďalej vznik škody a príčinnú súvislosť medzi nezákonnými rozhodnutiami a nesprávnym úradným postupom a vznikom škody. Žalobca si uplatnil nárok na náhradu tej istej škody a v rovnakej výške ako v namietanom konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava I. pod sp. zn. 10C/167/2010, v ktorom si voči žalovanému uplatňuje náhradu škody titulom zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci. I keď v namietanom konaní došlo k vydaniu nezákonných rozhodnutí a došlo i k zbytočným prietahom v konaní, uvedené konanie stále nebolo právoplatne skončené, pretože Najvyšší súd Slovenskej republiky vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Žalobcom požadovaná škoda je tak v súčasnosti len hypotetická, resp. predčasná, keďže o jeho nároku, ktorý si duplicitne uplatnil aj v tomto konaní, nebolo právoplatne rozhodnuté. Taktiež nevzhladol ani existenciu príčinnej súvislosti medzi nezákonnými rozhodnutiami, nesprávnym úradným postupom a prípadnou škodou, nakoľko o vzťah príčinnej súvislosti ide vtedy, ak protiprávne konanie (delikt, nezákonné rozhodnutie, nesprávny úradný postup) a vznik škody sú v logickom slede, teda ak protiprávne konanie škodcu bolo príčinou a vznik škody následkom tejto príčiny. Tvrdenie žalobcu, že nebyť nezákonných rozhodnutí a nesprávneho úradného postupu Okresného súdu Bratislava I. škoda by mu nevznikla, nemá oporu vo vykonanom dokazovaní, pretože žalobca nepreukázal aká skutočná škoda alebo ušlý zisk mu vznikol v dôsledku toho, že Najvyšší súd Slovenskej republiky zrušil právoplatné rozhodnutie o zastavení konania a zároveň vec vrátil súdu prvej inštancie na prejednanie vecí samej, teda na rozhodnutie, či samotný nárok (v rovnakej výške ako v predmetnom konaní) uplatnený žalobcom v konaní vedenom pod sp. zn. 10C/167/2010 má opodstatnenie a či je dôvodný. Samotné nezákonné rozhodnutie a nesprávny úradný postup bez ďalšieho nespôsobujú vznik škody. V sporovom konaní leží bremeno tvrdenia a dôkazné bremeno na žalobcovi, ktorý pre prípad úspechu musí preukázať aká škoda a v akom rozsahu mu vznikla v priamej a bezprostrednej príčinnej súvislosti s nezákonným rozhodnutím a nesprávnym úradným postupom. Dospel preto k záveru, že z dôvodu, že si žalobca v tomto konaní uplatnil rovnaký nárok na náhradu škody ako v namietanom konaní vedenom pod sp. zn. 10C/167/2010, keďže nedostal v uvedenom konaní primeranú a spravodlivú ochranu, nepreukázal škodu, ktorá by mu bola vznikla v súvislosti s nezákonným rozhodnutím a nesprávnym úradným postupom.

1.3. K nároku žalobcu o náhradu nemajetkovej ujmy titulom nesprávneho úradného postupu Okresného súdu Bratislava I. v konaní vedenom pod sp. zn. 10C/167/2010, spočívajúceho v neprimeranej dĺžke konania, súd prvej inštancie poukázal na § 15 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z., pričom zo žiadosti žalobcu o predbežné prerokovanie jeho nároku na náhradu škody vyplýva, že žiadal len o náhradu škody vo výške 5 525 423,44 eura s príslušenstvom titulom nezákonného rozhodnutia a nesprávneho úradného postupu Okresného súdu Bratislava I. a o náhradu nemajetkovej ujmy nie, tento nárok si v žalobe doručenej súdu dňa 19. septembra 2016 neuplatnil, žiadal ho priznať až v rámci návrhu o zmenu žaloby doručenej súdu dňa 4. augusta 2017, o ktorej bolo rozhodnuté uznesením zo dňa 9. augusta 2018. Žalobca tým v priebehu konania nepreukázal, že si splnil zákonnú požiadavku na predbežné prerokovanie daného nároku.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalobcu rozsudkom z 26. januára 2022 sp. zn. 15Co/9/2021 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a žalovanej nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

2.1. Odvolací súd v danej veci uzavrel, že súd prvej inštancie na základe vykonaného dokazovania dospel k správnym skutkovým zisteniam a vec správne právne posúdil, keď na týchto správnych skutkových zisteniach a posúdení sa nič nezmenilo ani v štádiu odvolacieho konania. V konaní pred súdom prvej inštancie sa nevyskytla žiadna vada uvádzaná v ustanovení § 380 ods. 2 CSP, ktorá by mala za následok nesprávne rozhodnutie, na ktoré by musel odvolací súd prihliadať.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie podľa § 420 písm. f/ CSP.

3.1. Podľa názoru dovolateľa bolo porušené právo na spravodlivé konanie podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru, čl. 1 ods. 1, 2 ods. 2, 46 ods. 1, 3, 4, 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a to zjavne nezákonným, protiústavným, svojvoľným, arbitrárnym a tendenčne odôvodneným a nie vecne správnym napadnutým rozhodnutím. Dovolaciemu súdu dovolateľ vytýkal (i) neupovedomenie ho elektronicky riadne a včas predpísaným spôsobom na e-mail o mieste a čase verejného vyhlásenia rozsudku v čase núdzového stavu, (ii) nedostatočnú, nepresvedčivú a neracionálnu odôvodnenosť rozhodnutí nižších súdov, z ktorých nie je zrejmé, prečo sa domnievali, že predpoklady zodpovednosti štátu neboli splnené, pričom bolo nutné dve podmienky vzniku zodpovednosti (škodu a príčinnú súvislosť) dôrazne odlišovať (iii) konanie nie nezaujatých a nestranných súdov.

3.2. Žalobca navrhol, aby dovolací súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie.

4. Žalovaná sa k podanému dovolaniu nevyjadrila.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 1 písm. a/ CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie je nielen prípustné, ale aj dôvodné.

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

7. Dovolateľ vyvodzoval prípustnosť dovolania aj z § 420 písm. f/ CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f/ CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (1Cdo/42/2017, 2Cdo/20/2017, 3Cdo/41/2017, 4Cdo/131/2017, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/73/2017). Dovolací súd preto skúmal opodstatnenosť argumentácie žalobcu, že v konaní došlo k ním tvrdenej vade zmätočnosti.

9. Žalobca tvrdí, že súdy nesprávnym procesným postupom zasiahli do jeho práva na spravodlivý súdny proces. Podstatou tohto práva je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

10. Nesprávnym procesným postupom v zmysle § 420 písm. f/ CSP sa rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to, ako súd viedol konanie) znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a mariaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (porovnaj R 129/1999 a 1Cdo/202/2017, 2Cdo/162/2017, 3Cdo/22/2018, 4Cdo/87/2017, 5Cdo/112/2018, 7Cdo/202/2017, 8Cdo/85/2018). Pojem „procesný postup“ principiálne nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním na meritórnu rozhodovaciu činnosť súdu; je ním len samotný priebeh konania, nie však rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou (návrhom) uplatneného nároku (1Cdo/228/2017, 2Cdo/220/2017, 3Cdo/110/2017, 4Cdo/128/2017, 5Cdo/45/2018, 7Cdo/35/2018, 8Cdo/56/2017, 1VCdo/2/2017). Otázku ústavnej súladnosti právneho záveru dovolacieho súdu založeného na takomto chápaní pojmu „procesný postup súdu“ posudzoval ústavný súd (I. ÚS 21/2018, III. ÚS 614/2017, IV. ÚS 88/2018), nezistil však žiadnu

skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup najvyššieho súdu pri rozhodovaní o dovolaní, nemajúci oporu v zákone.

11. Žalobca vadu konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP ako prvé vyvodzoval z neupovedomenia ho elektronicky o mieste a čase konania verejného vyhlásenia rozsudku v primeranej lehote odvolacím súdom, hoci mu bola jeho elektronická adresa z obsahu spisu známa /pozri bod 3.1 (i)/.

12. Dovolací súd k danej námietke žalobcu uvádza, že podľa ustanovenia § 219 ods. 3 CSP vo veciach, v ktorých súd rozhoduje rozsudkom bez nariadenia pojednávania, oznámi miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku na úradnej tabuli súdu a na webovej stránke príslušného súdu v lehote najmenej päť dní pred jeho vyhlásením. Ak o to strana požiadala, súd jej oznámi miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku aj elektronickými prostriedkami. I keď z obsahu spisu z emailového podania žalobcu zo dňa 3.10.2019 (č. l. 151 spisu), ako ani z listu odoslaného poštou dňa 5.10.2019 (č. l. 152, 153 spisu), na ktoré listiny žalobca v dovolaní odkazoval výslovná žiadosť o oznámenie mu súdom miesta a času verejného vyhlásenia rozsudku aj elektronickými prostriedkami nevyplyva, dovolací súd mal ale za preukázané, že žalobca v písomnom podaní z 8. augusta 2019 - vyjadrenie k replike žalovanej takúto osobitnú žiadosť vyjadril (pozri č. l. 138 spisu). Zo spisu tiež vyplýva, že oznámenie o mieste a čase verejného vyhlásenia rozhodnutia bez nariadenia ústneho pojednávania bolo dané na verejné vyhlásenie rozsudku a vyvesené na úradnú tabuľu súdu 18. januára 2022, zvesené 27. januára 2022 a zverejnené na webovej stránke súdu 18. januára 2022. V spise však nie je žiaden záznam o tom, že by odvolací súd upovedomil žalobcu na ním uvedenú elektronickú adresu a@b.c o verejnom vyhlásení rozsudku v zmysle jeho žiadosti a podľa ustanovenia § 219 ods. 3 CSP. Uvedené nevplyva ani z dispozície predsedníčky senátu vyjadrenej pri určovaní termínu verejného vyhlásenia (na č. l. 157 spisu), že by dala pokyn upovedomiť žalobcu elektronickými prostriedkami tak, ako o to požiadal v podaní z 8. augusta 2019.

13. Najvyšší súd vo viacerých rozhodnutiach (sp. zn. 3Cdo/179/2010, 3Cdo/236/2010, 7Cdo/38/2012) poukázal na ústavnoprávny a procesnoprávny rozmer verejného vyhlásenia rozsudku a uviedol, že ak odvolací súd nerešpektuje predpoklady a zásady, za ktorých sa v súlade s právnym poriadkom verejne vyhlasuje rozsudok, odníma účastníkovi konania (strane) možnosť pred súdom konať v zmysle ustanovenia § 237 ods. 1 písm. f/ OSP. V niektorých ďalších rozhodnutiach išiel s argumentáciou ďalej a konkretizoval, že k vade tejto povahy dochádza tiež vtedy, keď odvolací súd v rozpore s ustanovením § 214 ods. 3 OSP o mieste a čase verejného vyhlásenia rozsudku neupovedomí elektronickými prostriedkami účastníka, ktorý podľa § 45 ods. 4 OSP požiadal o také doručovanie písomností (napr. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/227/2013 a 7Cdo/192/2013).

14. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu sa do 30. júna 2016 ustálila na tom, že ak v konaní došlo k procesnej vade zmätočnosti uvedenej v § 237 ods. 1 OSP, dovolaním napadnuté rozhodnutie treba zrušiť; najvyšší súd v týchto prípadoch zrušoval napadnuté rozhodnutia bez toho, aby sa zaoberal správnosťou v nich zaujatých právnych záverov (viď napríklad rozhodnutia sp. zn. 1Cdo/44/2015, 2Cdo/111/2014, 3Cdo/4/2012, 4Cdo/263/2013, 5Cdo/241/2013, 6Cdo/591/2015, 7Cdo/212/2014, 8Cdo/137/2015).

15. Vyššie uvedené právne závery, súladné so závermi obsiahnutými medziiným v rozhodnutí sp. zn. 3Cdo/714/2015 (neskôr publikovanom ako judikát R 9/2016), zastáva dovolací súd aj v preskúmvanej veci a konštatuje, že postupom odvolacieho súdu, ktorý nedodrжал procesný postup v zmysle § 219 ods. 3 CSP, došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Týmto nesprávnym procesným postupom znemožnil žalobcovi, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces a žalobca opodstatnene namietala dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f/ CSP.

16. Ide o tak závažné pochybenie odvolacieho súdu nerešpektovaním ustanovenia § 219 ods. 3 CSP, ktoré znemožnilo žalobcovi uskutočňovať jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ CSP. Dovoľanie žalobcu je preto

prípustné a zároveň aj dôvodné. Najvyšší súd preto napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 v spojení s § 450 CSP), pričom sa nezaoberal ďalšími dovolacími námietkami.

17. So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu podľa ustanovenia § 449 ods. 1 CSP zrušil a podľa § 450 CSP mu vec vrátil na ďalšie konanie. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazané právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného konania a tiež dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

18. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.